

М.С. Коваль, к. пед. н., доц., Б.І. Шуневич, к. філол. н., доц. (Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)

ПЕРСПЕКТИВИ УКЛАДАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КУРСІВ У ЛЬВІВСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

В статті описано етапи впровадження технологій дистанційного навчання у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, а також теперішній стан і перспективи укладання дистанційних курсів викладачами і студентами магістерського рівня університету

Останнім часом в Україні вжито ряд заходів для модернізації освіти у відповідності з вимогами Болонської декларації, який передбачає інноваційні зміни технологій навчального процесу, зокрема застосування модульно-рейтингових, дистанційних систем навчання, зростання ролі самостійної роботи студентів, створення індивідуальних програм тощо.

Мета цієї публікації – показати передумови і перспективи організації укладання дистанційних курсів (ДК) викладачами і магістрами Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (ЛДУ БЖД) для впровадження дистанційного навчання.

У нашому університеті першим кроком у впровадженні сучасних освітньо-інформаційних технологій та інноваційних методик навчання було створення, починаючи з 2001 р., електронної бібліотеки мультимедійних навчальних матеріалів, яка на цей час містить електронні курси лекцій з понад 60% дисциплін, що вивчаються в ЛДУ БЖД, та ряд електронних навчальних посібників, методичних вказівок тощо. Крім цього, з 2003 р. для слухачів факультету заочного та дистанційного навчання університету завдання для виконання контрольних робіт з інформатики та комп'ютерної техніки видаються в електронному вигляді, виконані роботи надсилаються викладачеві електронною поштою і рецензії на роботи слухачів таким же чином; у 2004 р. створено Лабораторію дистанційного навчання і на сервері університету встановлено віртуальне навчальне середовище (ВНС) ILIAS.

З вересня 2005 р. в цій лабораторії проводиться комбіноване навчання (КН) студентів першого і другого курсів денного навчання, які використовують в своїй роботі дистанційні курси з англійської мови, укладені за допомогою віртуального навчального середовища ILIAS. Під комбінованим навчанням ми розуміємо поєднання електронного дистанційного і традиційного денного або заочного навчання. Навчальними матеріалами для електронного навчання (e-learning) є дистанційні курси, які створено на основі віртуальних навчальних середовищ (платформ, оболонок, програмного забезпечення), та Веб-курси. КН дає можливість викладачам і курсантам/студентам вчитися працювати дистанційно та використовувати переваги електронного дистанційного навчання (ДН) у традиційному навчанні, тобто викладачі і курсанти/студенти мають можливість брати участь у практичній реалізації комбінованого і дистанційного навчання в університеті.

Під час занять і в позаурочний час студенти користуються друкованими посібниками та іншими навчальними матеріалами, на базі яких укладено ДК, а також мають можливість прослухати наявні у дистанційному курсі озвучені носіями англійської мови тексти, діалоги, виконати вправи у вигляді тестів, повторити граматичний матеріал до кожного уроку.

У випадку, коли викладач або студент з поважних причин не може бути на занятті, але має доступ до комп'ютера та Інтернету він зможе провести заняття або навчатися дистанційно. Для цього з жовтня 2005 р. проводяться дистанційні заняття зі студентами ЛДУ БЖД за допомогою роботи в наявних у дистанційному курсі форумі та електронному письмовому зв'язку (chat), наприклад з Львівського банківського інституту, Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка, а також у вигляді аудіо-та відеоконференцій [9, с.3], [7], проведених, наприклад, з Міжнародного науково-

навчального центру ЮНЕСКО/МПІ інформаційних технологій і систем НАН України і Міністерства освіти і науки України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Для полегшення роботи курсантів/студентів і викладачів з дистанційним курсом на ВНС ILIAS, використовуються відповідний посібник і методичні вказівки [12], [10].

Для вивчення науково-педагогічним персоналом університету досвіду впровадження ДН у ВНЗ України, з лютого 2005 р. в ЛДУ БЖД працює щомісячний семінар на тему: „Дистанційне навчання в системі вищої освіти України” [2, с. 199-203], [3, с. 201-204], [4, с. 209-211], [5, с. 202-205].

Проведені у лютому-червні 2005 р. семінарські заняття дали можливість професорсько-викладацькому штатові Львівського державного університету безпеки життєдіяльності ознайомитися з теоретичними основами дистанційного і комбінованого навчання, а у вересні-грудні 2005 р. – обмінятися досвідом впровадження мультимедіа у навчальний процес, а також ознайомитися з місцевим досвідом впровадження дистанційного навчання.

3 грудня 2005 р., крім наших постійних учасників – представників навчальних закладів Львова, у приміщенні Лабораторії дистанційного навчання університету були віртуально присутніми науковці ВНЗ Харкова та Києва, а саме: Проблемної лабораторії дистанційного навчання Національного технічного університету „Харківський політехнічний інститут”, Міжнародного науково-навчального центру ЮНЕСКО/МПІ інформаційних технологій і систем НАН України і Міністерства освіти і науки України, а також приїхала у Львів, виступила з доповіддю та представила дистанційні курси представник Головного навчального центру ВАТ «Укртелеком».

3 лютого 2006 р. в університеті за допомогою електронного голосового зв'язку (аудіоконференції), а з жовтня 2006 р. – в режимі відео конференції, були зроблені доповіді на українських і міжнародних конференціях [11], [1], а також проводилися трансляції захистів дипломних проектів студентами нашого та інших ВНЗ м. Львова [8].

Підключення мережі університету до більш швидкісного каналу зв'язку дало можливість проводити в режимі відеоконференції дистанційні заняття з англійської мови [8].

Проведена робота у сфері впровадження нових інформаційно-комунікаційних технологій в університеті сприяє розробленню нових дистанційних курсів викладачами і студентами ЛДУ БЖД та використанню їх у навчальному процесі. З цією метою на основі навчально-методичного посібника «Укладання дистанційних курсів на віртуальному навчальному середовищі ILIAS» [12] створено дистанційний курс з такою ж назвою [6]. ДК складається з вступу, опису деяких теоретичних питань, що стосуються ДН, а саме: ключові терміни з дистанційного навчання, нормативно-правова база, основні центри ДН в Україні і, зокрема, у м. Львові, вимоги до укладання дистанційних курсів, вітчизняні дистанційні курси, інформація про комбіноване навчання, а також практичні питання укладання ДК за допомогою віртуального навчального середовища ILIAS у вигляді шести практичних занять (див. рис 1). Крім письмового представлення інформації про послідовність виконання поставленого завдання, на практичних заняттях укладачі курсів мають можливість прослідкувати їх виконання у демонстраційній версії, що полегшує процес запам'ятовування виконання цих завдань. В теоретичній частині курсу містяться посилання на літературу і додатки до ДК. Натисканням курсором на посилання можна відкривати файли з відповідними статтями або додатками. ДК, який є у вільному доступі для викладачів усіх ВНЗ України. Дистанційний курс використовується викладачами при укладанні своїх ДК, поки що семи предметів, які читаються в нашому університеті.

Ще одним шлях впровадження інноваційних технологій з навчального процесу є введення нового предмету «Теоретичні основи дистанційного навчання» для магістрів нашого університету. Цей предмет введено в список професійно-орієнтованих дисциплін для студентів магістерського рівня. Для організації комбінованого і дистанційного навчання

цього предмету укладено однойменний дистанційний курс на віртуальному навчальному середовищі ILIAS [6] (див. рис. 2).

Мета навчального курсу: ознайомити студентів з основними засадами дистанційного навчання в освітніх закладах України.

Основні завдання вивчення курсу:

- ознайомити магістрів з напрямками досліджень з теорії і практики дистанційного навчання в Україні;
- провести аналіз історії його розвитку на прикладі кількох країн Європи та Північної Америки;
- представити основні категорії і поняття дистанційного навчання;
- розглянути ранні і сучасні теорії ДН у світовій педагогіці, покоління і моделі організації дистанційного навчання; основні компоненти його організації;
- проаналізувати стан розвитку дистанційного навчання за кордоном;
- запропонувати варіант економічного аналізу ДН на прикладі вітчизняних і закордонних освітніх закладів;
- показати роль маркетингових досліджень при запровадженні дистанційного навчання.

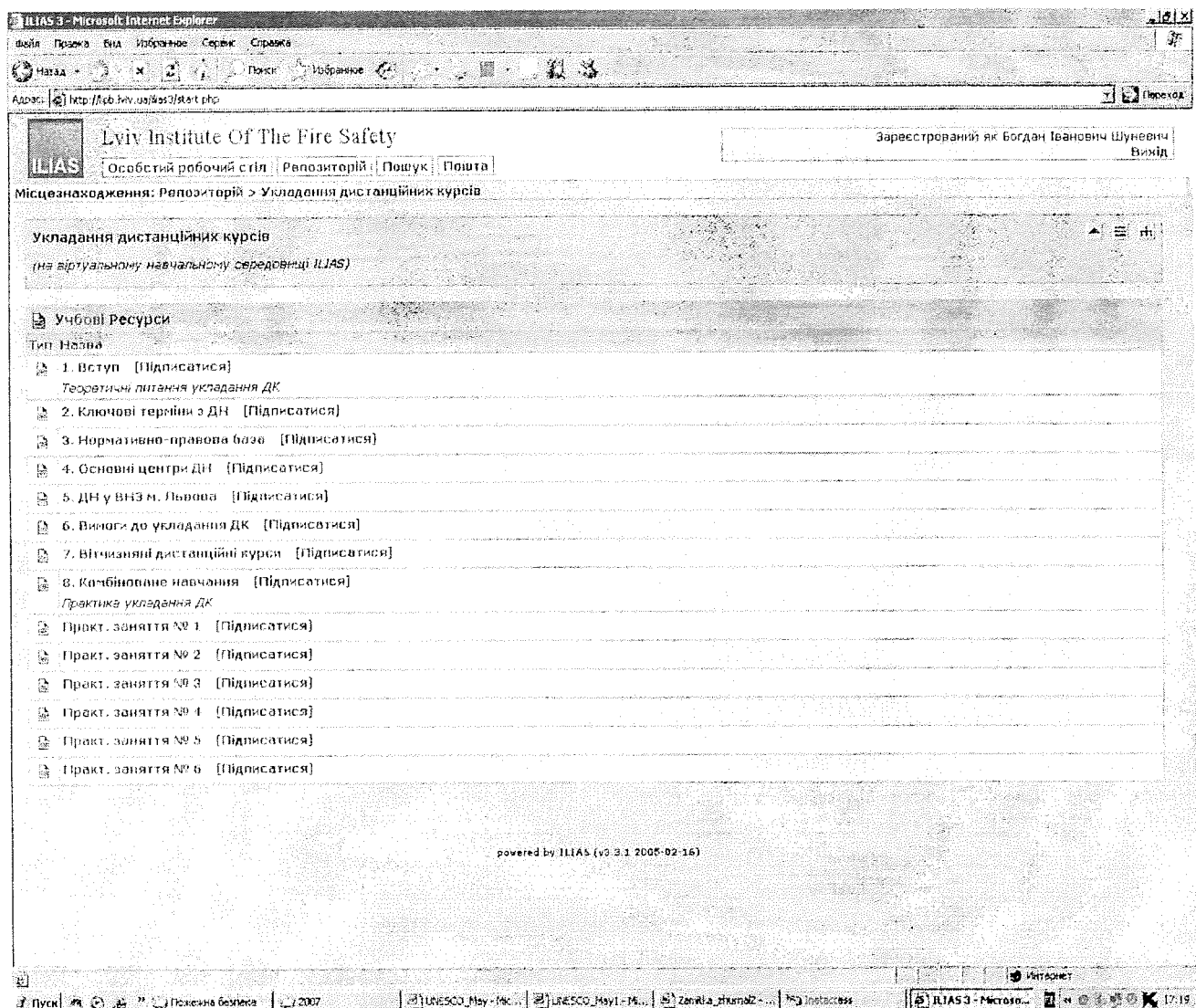

Рис. 1. Перша сторінка дистанційного курсу

У відповідності із завданням курсу в 1-3 темах розглянуто теоретико-методологічні засади дистанційного навчання, у 4-6 темах – тенденції розвитку ДН в Україні та за кордоном і в 7 темі – економічну ефективність і перспективи впровадження дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України.

У додатках представлено джерела, на основі яких проведено аналіз історії розвитку дистанційного навчання, і запропоновано перелік укладених дистанційних курсів, електронних підручників/посібників та модулів, які успішно використовуються у вищих навчальних закладах України.

The screenshot shows the ILIAS 3 web interface in Microsoft Internet Explorer. The browser's address bar displays the URL: <http://lib.hiv.ua/ilias3/start.php>. The page header includes the ILIAS logo and navigation links: "Особистий робочий стіл", "Репозиторій", "Пошук", and "Пошта". A user login field shows the name "Зареєстрований як Богдан Іванович Шуневич" and the role "Викід". The breadcrumb trail indicates the current location: "Місцезнаходження: Репозиторій > Теоретичні основи ДН". The main content area is titled "Теоретичні основи ДН" and includes a sub-header "Курс: теоретичні основи дистанційного навчання". Below this is a section for "Учебні Ресурси" containing a table of seven lessons, each with a "Підписатися" (Subscribe) button.

Тип	Назва
📄	Лекція 1 [Підписатися]
📄	Лекція 2 [Підписатися]
📄	Лекція 3 [Підписатися]
📄	Лекція 4 [Підписатися]
📄	Лекція 5 [Підписатися]
📄	Лекція 6 [Підписатися]
📄	Лекція 7 [Підписатися]

powered by ILIAS (v3.3.1 2005-02-16)

Рис. 2. Перша сторінка дистанційного курсу «Теоретичні основи дистанційного навчання»

Вивчивши курс „Теоретичні основи дистанційного навчання”, студент повинен знати: основні напрями досліджень з теорії і практики дистанційного навчання; коротку історію розвитку кореспондентського, відкритого і дистанційного, а також електронного навчання; визначення основних термінів з дистанційного навчання; значення синонімів основних термінів з цієї тематики; класифікації теорій дистанційного навчання та їх суть; варіанти визначень поняття модель; різні підходи до класифікації поколінь моделей дистанційного навчання; періоди розвитку ДН та їх особливості; основні складові частини організації дистанційного навчання та їх значення; особливості розвитку дистанційного навчання в Європі і Північній Америці; основні їхні центри дистанційного навчання; форми дистанційного навчання, які практикуються у ВНЗ Європи та Північної Америки; критерії

ефективності впровадження дистанційного навчання у ВНЗ; маркетинг стосовно дистанційного навчання; особливості комбінованого навчання.

Цей курс професійно зорієнтований на здобуття вмінь: виявляти нові джерела інформації та відносити їх до певного напрямку дослідження; визначати етапи розвитку ДН в залежності від економічного становища країни; правильно використовувати терміни з дистанційного навчання; класифікувати покоління моделей ДН; виділити особливості кожного періоду і покоління моделей дистанційного навчання; використати закордонний досвід у вітчизняній практиці розвитку дистанційного навчання; проводити аналіз ефективності ДН з точки зору навчального закладу і студента, а також розуміти суть комбінованого навчання.

Заняття за допомогою цього ДК можна проводити для магістрів денного навчання у вигляді комбінованого навчання, а також зі студентами заочної і дистанційної форм навчання в реальному часі або у діалоговому режимі.

Кожний модуль курсу у вигляді лекції супроводжується двома лабораторними заняттями. Вони є продовженням вивчення лекційного матеріалу з практичного аспекту, тому їхня тематика тісно переплітається з темами лекцій. Під час лабораторних робіт курсанти/студенти будуть розробляти і укладати дистанційні курси для ЛДУ БЖД.

Висновки. Укладанню дистанційних курсів передувала кропітка робота адміністрації, професорсько-викладацького складу Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, а саме: створення електронної бібліотеки, а пізніше, лабораторії дистанційного навчання, на базі якої почалися випробовування перших дистанційних курсів, проведення засідань щомісячного семінару з проблем дистанційного навчання, опублікування навчально-методичного посібника для викладачів, укладання на його основі дистанційного курсу та ін. Це сприяло інтенсивному розробленню викладачами університету своїх ДК для багатьох предметів.

На нашу думку, перспективним є введення нового предмету «Теоретичні основи дистанційного навчання» для магістрів університету у вигляді лекцій і лабораторних робіт, що дасть можливість готувати майбутніх спеціалістів з пожежної безпеки, які крім знань зі своєї спеціальності будуть знати теоретичні основи дистанційного навчання, вміти укладати дистанційні курси та організовувати навчання за їх допомогою.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць.* – Львів: ЛДУ БЖД, 2006. – 634 с.
2. *Коваль М., Шуневич Б. Підсумки роботи науково-методичного семінару з відкритого і дистанційного навчання // Педагогіка і психологія професійної освіти.* – 2006, № 3. – С. 202–205.
3. *Коваль М., Шуневич Б. Електронне дистанційне і комбіноване навчання у львівських вищих освітніх закладах // Педагогіка і психологія професійної освіти.* – 2006. – № 1. – С. 199–203.
4. *Коваль М., Шуневич Б. Короткий огляд засідань науково-методичного семінару з відкритого і дистанційного навчання у Львівському інституті пожежної безпеки // Педагогіка і психологія професійної освіти.* – 2005. – № 3. – С. 201–204.
5. *Коваль М., Шуневич Б. Науково-методичний семінар з відкритого і дистанційного навчання у Львівському інституті пожежної безпеки // Педагогіка і психологія професійної освіти.* – 2005. – № 1. – С. 209–211.
6. *Львівський державний університет безпеки життєдіяльності: www.lipb.lviv.ua.*
7. *Новини (від 26.03.2007) Лабораторії ДН Львівського державного університету безпеки життєдіяльності: www.lipb.lviv.ua.*